Norges teknisk–naturvitenskapelige universitet
Institutt for matematiske fag

Faglig kontakt under eksamen: Kari Hag
TLF: 73 59 35 21 / 483 01 988 (Mobil)

Eksamen i MA1103 Flerdimensjonal analyse

Dato: Mandag 2. juni 2008
Tid: 9:00 – 13:00
Hjelpemidler: Godkjent kalkulator
Vedlagt Formelark og Formelliste
Bokmål
Sensur: 23 juni

Oppgave 1 La

$$f(x,y) = \begin{cases} 0 & \text{når } xy = 0 \\ 2008 & \text{ellers} \end{cases}$$

Begrunn at f har partielle deriverte i $(0,0)$. Er f deriverbar ("differentiable") i $(0,0)$?

Oppgave 2 La $z = f(x,y)$ og la (r,θ) være polarkoordinatene til (x,y). Anta videre at betingelsene for kjerneregelen er oppfylt. Finn $\frac{\partial z}{\partial r}$ og $\frac{\partial z}{\partial \theta}$ uttrykt ved $\frac{\partial z}{\partial x}$ og $\frac{\partial z}{\partial y}$, og vis at

$$\left(\frac{\partial z}{\partial r}\right)^2 + \frac{1}{r^2}\left(\frac{\partial z}{\partial \theta}\right)^2 = \left(\frac{\partial z}{\partial x}\right)^2 + \left(\frac{\partial z}{\partial y}\right)^2.$$

Oppgave 3 Finn maksimum og minimum av $f(x,y) = 27xy(1-x-y)$ over trekanten med hjørner $(0,0), (1,0)$ og $(0,1)$.

Oppgave 4 Beregn det itererte integralet

$$\int_0^1 \left[\int_0^{\sqrt{1-x^2}} (x^2 + y^2)\, dy \right] dx$$

ved å innføre polarkoordinater.

Oppgave 5 Finn massen av ei halvkule med radius a når massetettheten δ er proporsjonal med kvadratet av avstanden til sentrum. Dvs. med kulas sentrum i origo er $\delta(\mathbf{r}) = k|\mathbf{r}|^2$ for en positiv konstant k.

Oppgave 6 Gitt vektorfeltet $\mathbf{v}(x, y) = \omega(-y\mathbf{i} + x\mathbf{j})$ der ω er en konstant. Hva blir verdien av linjeintegralet

$$\oint_C \mathbf{v} \cdot d\mathbf{r}$$

når C er en sirkel med radius a?

Oppgave 7 Finn en funksjon $f(x)$ slik at linjeintegralet

$$\int_C \mathbf{F} \cdot d\mathbf{r}$$

bare avhenger av endepunktene til C når $\mathbf{F} = \langle 2xyz, x^2 z, yf(x) \rangle$.

Oppgave 8 La $\mathbf{F} = \frac{\mathbf{r}}{|\mathbf{r}|^3}$ der $\mathbf{r} = x\mathbf{i} + y\mathbf{j} + z\mathbf{k}$

(a) Vis at $\nabla \cdot \mathbf{F} = 0$.

(b) Vis at

$$\oiint_S \mathbf{F} \cdot \hat{\mathbf{N}}\, dS \neq 0$$

når S er ei kuleflate med sentrum i $(0, 0, 0)$. Hvorfor er ikke dette i strid med divergensteoremet?

Oppgave 9 La $m, n \in \mathbb{N}$ og beregn dobbeltintegralet

$$\iint_R (x - y)^m (3y - x)^n\, dx\, dy$$

der R er parallellogrammet med hjørner i $(0, 0), (3, 1), (5, 3)$ og $(2, 2)$.

(Hint: Det lønner seg å bytte variable.)

Vanlige forbehold! KH.

LØSNINGSSKISSER MA1103

Oppgave 1 f er 0 på aksene slik at $f_x(0,0) = 0 = f_y(0,0)$. f er ikke deriverbar i $(0,0)$ da f ikke engang er kontinuerlig i $(0,0)$.

Oppgave 2 $x = r\cos\theta$, $y = r\sin\theta$. Altså er

$$\frac{\partial z}{\partial r} = \frac{\partial z}{\partial x}\frac{\partial x}{\partial r} + \frac{\partial z}{\partial y}\frac{\partial y}{\partial r} = \cos\theta\frac{\partial z}{\partial x} + \sin\theta\frac{\partial z}{\partial y}$$

$$\frac{\partial z}{\partial \theta} = \frac{\partial z}{\partial x}\frac{\partial x}{\partial \theta} + \frac{\partial z}{\partial y}\frac{\partial y}{\partial \theta} = -r\sin\theta\frac{\partial z}{\partial x} + r\cos\theta\frac{\partial z}{\partial y}$$

slik at

$$\underline{\left(\frac{\partial z}{\partial r}\right)^2 + \left(\frac{1}{r}\frac{\partial z}{\partial \theta}\right)^2} = \left(\cos\theta\frac{\partial z}{\partial x} + \sin\theta\frac{\partial z}{\partial y}\right)^2 + \left(-\sin\theta\frac{\partial z}{\partial x} + \cos\theta\frac{\partial z}{\partial y}\right)^2$$

$$= \left(\cos^2\theta + \sin^2\theta\right)\left(\frac{\partial z}{\partial x}\right)^2 + \left(\sin^2\theta + \cos^2\theta\right)\left(\frac{\partial z}{\partial y}\right)^2$$

$$= \underline{\left(\frac{\partial z}{\partial x}\right)^2 + \left(\frac{\partial z}{\partial y}\right)^2}.$$

Oppgave 3 En kont. funksjon på et lukket begrenset område har såvel maks. som min. Oppnås på randa eller i indre punkt der $f_x = f_y = 0$.

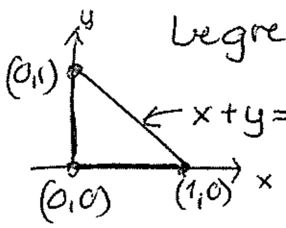

Da $f(x,y) = 27xy(1-(x+y))$, er $\underline{f \text{ lik } 0 \text{ på randa}}$.

Kritiske punkt i det indre:

$$\left.\begin{aligned} f_x &= 27y(1-x-y) - 27xy = 27y(1-2x-y) = 0 \\ f_y &= 27x(1-2y-x) = 0 \end{aligned}\right\}$$

Indre kritisk punkt: $\left.\begin{aligned} y + 2x &= 1 \\ x + 2y &= 1 \end{aligned}\right\} \Leftrightarrow \underline{x = y = \frac{1}{3}}$

Maksimum: $f(\frac{1}{3}, \frac{1}{3}) = \underline{\underline{1}}$ Minimum: $\underline{\underline{0}}$

Oppgave 4

$$\int_0^1 \int_0^{\sqrt{1-x^2}} (x^2+y^2)\,dy\,dx = \int_0^{\frac{\pi}{2}}\int_0^1 r^2\, r\,dr\,d\theta = \underline{\underline{\frac{\pi}{8}}}$$

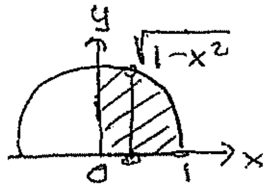

Oppgave 5

Massen er gitt ved

$$k\iiint\limits_{H(\text{alvkule})} \delta(x,y,z)\,dV = k\iiint\limits_{H}(x^2+y^2+z^2)\,dV$$

$$= k\int_0^{2\pi}\int_0^{\frac{\pi}{2}}\int_0^{a} \rho^2\cdot\rho^2 \sin\phi\, d\rho\, d\phi\, d\theta = k\,2\pi\,\frac{a^5}{5}\Big[-\cos\phi\Big]_0^{\frac{\pi}{2}} = \underline{\underline{\frac{2k\pi}{5}a^5}}$$

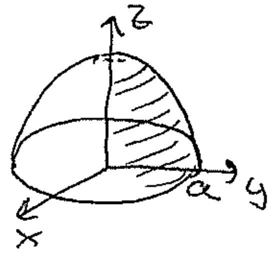

Oppgave 6

$$\omega\oint_C -y\,dx + x\,dy \underset{\text{Green}}{=} \omega\iint_R 2\,dA = \underline{\underline{2\pi a^2\omega}}$$

Har antatt C positivt orientert; i motsatt fall blir svaret $-2\pi a^2$.

Alternativt $x-x_0 = a\cos t$, $y-y_0 = a\sin t$; $0\le t\le 2\pi$,

slik at $\omega\oint_C -y\,dx + x\,dy$

$$= \omega\int_0^{2\pi}\big[-(y_0 + a\sin t)\sin t + (x_0 + a\cos t)\cos t\big]\,dt$$

$$= \underline{\underline{2\pi\omega a^2}}$$

Bemerker. Om du legger sentrum (x_0, y_0) til $(0,0)$, vil jeg trekke lite/ingenting!

Oppgave 7

Søker $f(x)$ slik at curl $\mathbb{F} = \mathbb{0}$:

$$\text{curl } \mathbb{F} = \begin{vmatrix} \mathbb{i} & \mathbb{j} & \mathbb{k} \\ \frac{\partial}{\partial x} & \frac{\partial}{\partial y} & \frac{\partial}{\partial z} \\ 2xyz & x^2 z & yf(x) \end{vmatrix} = \langle f(x) - x^2, 2xy - yf'(x), 0 \rangle = \mathbb{0}$$

$\Leftrightarrow$ $\underline{\underline{f(x) = x^2}}$

Da feltet $\mathbb{F} = \langle 2xyz, x^2 z, x^2 y \rangle$ er definert i hele $\mathbb{R}^3$ (og glatt), er linjeintegralet uavhengig av vegen; feltet er konservativt.

Oppgave 8

$$\mathbb{F} = \left\langle \frac{x}{(x^2+y^2+z^2)^{3/2}}, \frac{y}{(x^2+y^2+z^2)^{3/2}}, \frac{z}{(x^2+y^2+z^2)^{3/2}} \right\rangle$$

a) $$\frac{\partial F_1}{\partial x} = \frac{(x^2+y^2+z^2)^{3/2} - \frac{3}{\cancel{2}}(x^2+y^2+z^2)^{1/2} \cdot \cancel{2} x^2}{(x^2+y^2+z^2)^3}$$

Vi får tilsvarende uttrykk for $\frac{\partial F_2}{\partial y}$ og $\frac{\partial F_3}{\partial z}$, og tilsammen

$$\nabla \cdot \mathbb{F} = \frac{\partial F_1}{\partial x} + \frac{\partial F_2}{\partial y} + \frac{\partial F_3}{\partial z} = \frac{3(x^2+y^2+z^2)^{3/2} - 3(x^2+y^2+z^2)^{1/2}(x^2+y^2+z^2)}{(x^2+y^2+z^2)^3}$$

$$= \underline{\underline{0}}$$

b) $$\oiint_S \mathbb{F} \cdot \hat{\mathbb{N}} \, dS = \oiint_S \frac{\mathbb{r}}{|\mathbb{r}|^3} \cdot \frac{\mathbb{r}}{|\mathbb{r}|} dS = \oiint_S \frac{1}{a^2} dS = \underline{4\pi} \neq 0$$

Dette er ikke i strid med divergensteoremet da $\mathbb{F}$ ikke er definert (enn si kontinuerlig) i $(0,0,0)$ som omsluttes av S.

Oppgave 9

Vi innfører $u = x-y$, $v = 3y-x$ og har

$$\left|\frac{\partial(u,v)}{\partial(x,y)}\right| = \left|\begin{vmatrix} \frac{\partial u}{\partial x} & \frac{\partial v}{\partial x} \\ \frac{\partial u}{\partial y} & \frac{\partial v}{\partial y} \end{vmatrix}\right| = \left|\begin{vmatrix} 1 & -1 \\ -1 & 3 \end{vmatrix}\right| = 2,$$ slik at

$\left|\frac{\partial(x,y)}{\partial(u,v)}\right| = \frac{1}{2}$. Videre har vi $(x,y) \to (u,v)$, dvs.

$(0,0) \to (0,0)$, $(3,1) \to (2,0)$, $(5,3) \to (2,4)$, $(2,2) \to (0,4)$.

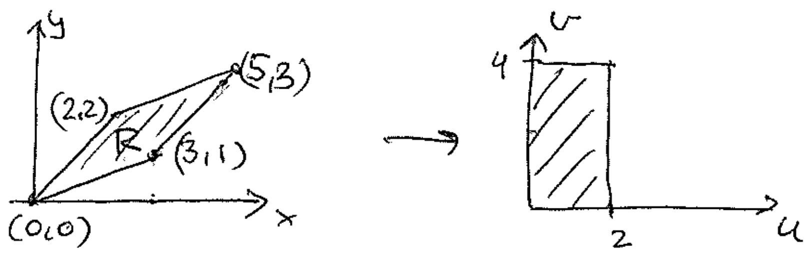

$$\int_R (x-y)^m (3y-x)^n \,dx\,dy = \frac{1}{2}\int_0^4\int_0^2 u^m \cdot v^n \,du\,dv$$

$$= \frac{2^m \cdot 4^{n+1}}{(m+1)(n+1)}$$

$$\left(= \frac{2^{m+2n+2}}{(m+1)(n+1)} \right)$$